

25^{lat}
SAMORZĄDU
WOJEWÓDZTWA
POMORSKIEGO

Fundusze Europejskie

Zasada równości szans i niedyskryminacji

**Polityki horyzontalne
w projektach dofinansowanych z programu
Fundusze Europejskie dla Pomorza
na lata 2021-2027**

Fundusze Europejskie
dla Pomorza

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

Kryteria zgodności z zasadami horyzontalnymi

1. Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.
2. Konwencja o Prawach Osób Niepełnosprawnych.
3. Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej.
4. Zasada równości kobiet i mężczyzn.

Osoba ze szczególnymi potrzebami

Osoba, która ze względu na swoje **cechy zewnętrzne lub wewnętrzne**, albo ze względu na **okoliczności**, w których się znajduje, musi podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu **przewyciężenia bariery**, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na **zasadzie równości z innymi osobami**.

Osoba ze szczególnymi potrzebami – przykłady

Przykłady osób ze szczególnymi potrzebami **to m.in.** osoby:

- na wózkach inwalidzkich, poruszające się o kulach, o ograniczonej możliwości poruszania się,
- niewidome i niedowidzące,
- głuche i słabosłyszące,
- głuchoniewidome,
- z niepełnosprawnością intelektualną i doświadczające choroby psychicznej,
- starsze i osłabione chorobami,
- kobiety w ciąży, opiekunowie z małymi dziećmi, w tym z wózkami dziecięcymi, (z zakupami, z psem na smyczy),
- o nietypowym wzroście (w tym również dzieci),
- z ciężkim lub nieporęcznym bagażem, towarem...

Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym osoby z niepełnosprawnościami

Niepełnosprawność – oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Do osób niepełnosprawnych zalicza się te osoby, które mają długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, umysłową, intelektualną lub w zakresie zmysłów co może, **w oddziaływaniu z różnymi barierami**, utrudniać im pełny i skuteczny udział w życiu społecznym, na zasadzie równości z innymi osobami.

(Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, Dz. U. 2021, poz. 573)

Bariery

- Przeszkody lub ograniczenia **cyfrowe, informacyjno-komunikacyjne lub architektoniczne**, które uniemożliwiają lub utrudniają osobom ze szczególnymi potrzebami udział w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami.
- Bariery prowadzą do dyskryminacji i społecznego wyłączenia.
- Osoby z niepełnosprawnościami – **niewidzialni obywatele**.
- Przyczyną dyskryminacji osób niepełnosprawnych są często uprzedzenia, częściej jednak wynika ona stąd, iż na ogół zapomina się o nich lub ignoruje - co tworzy i wzmacnia **bariery środowiskowe** i **bariery w postawach społecznych**, uniemożliwiające tym osobom uczestniczenie w życiu społecznym.

Model społeczny, model medyczny

Osoby z niepełnosprawnościami i ich otoczenie domagają się **równych szans** i **dostępu** do wszystkich społecznych zasobów, np.: włączająca edukacja, nowe technologie, służby medyczne i socjalne, aktywności sportowe i rekreacyjne, instytucje publiczne i... wspólny mianownik to **towary, produkty i usługi**.

Mówimy o **potrzebie długofalowych równych szans**, a nie sekundowej litości.

Odchodzi w zapomnienie model medyczny – rehabilitowanie jednostki, by "pasowała" ona do społeczeństwa.

Jesteśmy w procesie wdrażania **modelu społecznego** – realizujemy działania, które mają na celu **likwidowanie barier i przystosowanie przestrzeni** do potrzeb wszystkich ludzi, w tym i osób z niepełnosprawnościami.

Fundusze Europejskie dla Pomorza na lata 2021-2027

Program równych szans i niedyskryminacji oraz dostępności dla osób z niepełnosprawnościami

1. Strategia programu:

główne wyzwania w zakresie rozwoju i rozwiązania polityczne (str. 4)

W każdym z 5 Celów Polityki „wszystkie inwestycje w infrastrukturę i usługi edukacyjne, społeczne i zdrowotne **będą musiały być zgodne** z zapisami art. 9 rozporządzenia ogólnego 1060/2021, wymogami Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych (w szczególności art. 19), w tym Komentarzami Ogólnymi 4 i 5 oraz uwagami końcowymi dla Polski Komitetu ONZ ds. Praw Osób Niepełnosprawnych, z należyтым poszanowaniem zasad równości, wolności wyboru, prawa do niezależnego życia, dostępności i zakazu wszelkich form segregacji (...)

Zostanie to odpowiednio odzwierciedlone w kryteriach wyboru projektów.

1 z 4 kryterium zgodności projektu z zasadami horyzontalnymi

**Zasada równości szans i niedyskryminacji,
w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.**

Ocenie podlegać będzie **pozytywny wpływ projektu** na realizację zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

Oceniamy kryterium, czyli sprawdzać będziemy, czy (1):

- **Wszystkie** elementy (**produkty i usługi**) składające się na przedmiot projektu, które nie zostaną uznane za neutralne, są dostępne dla wszystkich ich użytkowników oraz użytkowników i **spełniają standardy**:
  - określone w Załączniku nr 2 (Standardy dostępności dla polityki spójności na lata 2021-2027) do [Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027](https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-na-lata-2021-2027/prawo-i-dokumenty/wytyczne/wytyczne-dotyczace-realizacji-zasad-rownosciovych-w-ramach-funduszy-unijnych-na-lata-2021-2027/) [https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-na-lata-2021-2027/prawo-i-dokumenty/wytyczne/wytyczne-dotyczace-realizacji-zasad-rownosciovych-w-ramach-funduszy-unijnych-na-lata-2021-2027/] lub
  - zamieszczone na [stronie internetowej Programu Dostępność Plus](https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-europejskie-bez-barier/dostepnosc-plus/poradniki-standardy-wskazowki/standardy/) [https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-europejskie-bez-barier/dostepnosc-plus/poradniki-standardy-wskazowki/standardy/] lub
  - indywidualne, wskazane przez wnioskodawcę, właściwe dla danego typu inwestycji.

Oceniamy kryterium, czyli sprawdzać będziemy, czy (2):

W przypadku, gdy we wniosku o dofinansowanie **stwierdzony zostanie neutralny charakter produktów i usług** składających się na przedmiot projektu, to czy zostało to prawidłowo zidentyfikowane, tj. czy **produkty i usług** nie mają swoich **bezpośrednich** użytkowniczek i użytkowników?

Dostępny projekt, neutralny charakter produktów i usług

Projekt

Zadanie 1	Zadanie 2	Zadanie 3
Produkt dostępny	Produkt dostępny	Usługa neutralna
Usługa dostępna	Produkt neutralny	Produkt dostępny
Produkt neutralny	Usługa neutralna	Usługa dostępna

Neutralność produktu, nie projektu

Stacja transformatorowa
słupowa SN/nN

<https://salwis.pl/stacja-transformatorowa-slupowa-napowietrzna/>

Termomodernizacja budynku

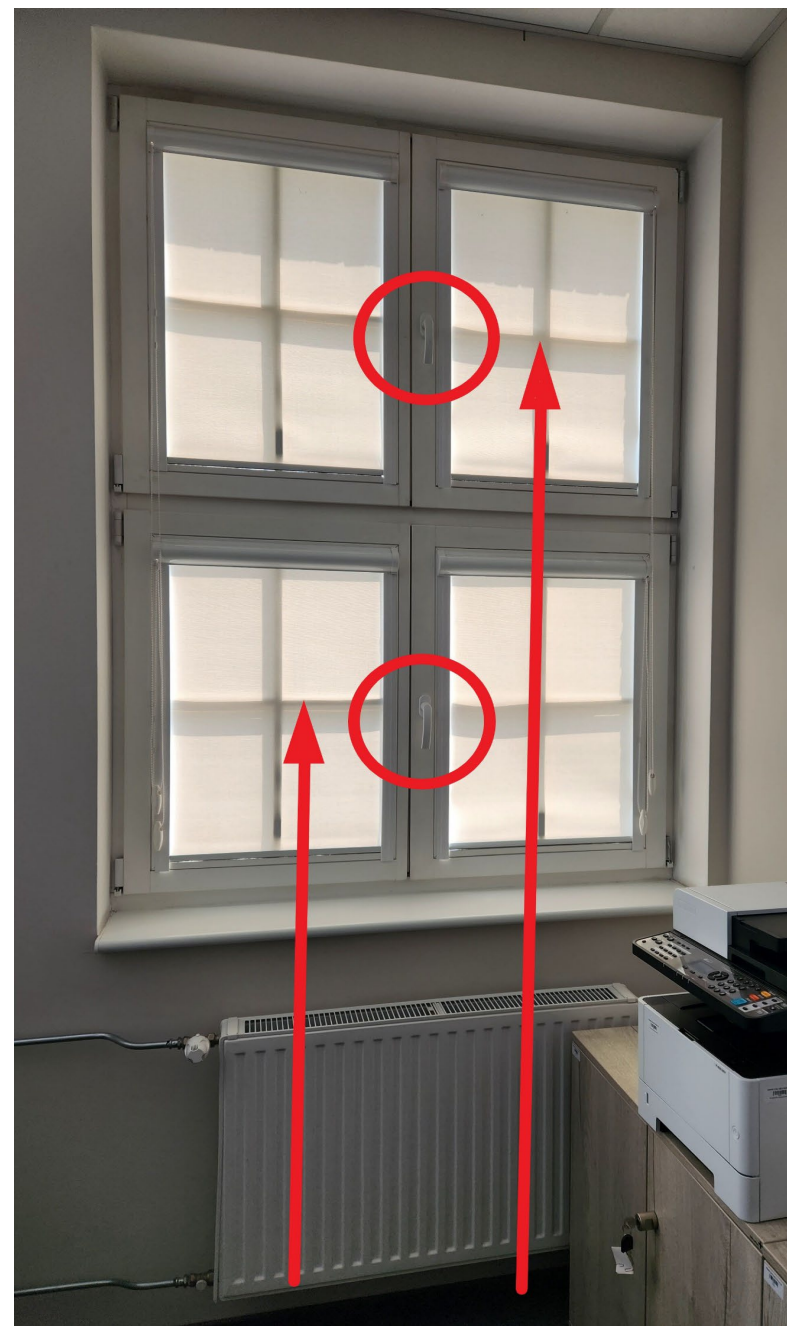
www.rpo.pomorskie.eu

Projekt to zbiór (dostępnych?) produktów i usług

Okna jednopoziomowe, klamki

Foto: A. Bizub-Jechna

Okna dwupoziomowe, klamki

Foto: A. Bizub-Jechna

Oceniamy kryterium, czyli sprawdzać będziemy, czy (3):

Projekt jest zgodny z warunkami w zakresie równości szans i niedyskryminacji zamieszczonymi w programie FEP 2021-2027 w opisie działań na rzecz zapewnienia równości.

Przykład – Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

„Poprzez zastosowanie **standardu dostępności architektonicznego, cyfrowego oraz informacyjno-promocyjnego**, infrastruktura kultury i turystyki będzie **dostępna** dla ogółu społeczeństwa, odpowiadając jednocześnie na **szczególne potrzeby** kobiet, osób z niepełnosprawnościami: ruchową, wzrokową, słuchową, intelektualną, seniorów oraz opiekunów osób zależnych.

Dostępność informacyjno-komunikacyjna, cyfrowa

Dostępność cyfrowa

Grafika: Rocket Digital

Tyflografika, Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku

www.altix.pl

Wytyczne dotyczące realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027.

„Należy pamiętać, że pomimo iż projekt może nie zakładać bezpośredniej pomocy osobom o różnych potrzebach funkcjonalnych, to jednak **efekty takich projektów** (na przykład przebudowa skrzyżowania, nowa aplikacja mobilna, remont budynku, nowy tabor/ środki transportu w komunikacji zbiorowej) **będą służyć różnym użytkownikom**, również osobom z niepełnosprawnościami.

Należy więc uwzględnić w przypadku tych inwestycji **uniwersalne projektowanie** lub jeśli to niemożliwe – **racjonalne usprawnienia**.

2 z 4 kryterium zgodności projektu z zasadami horyzontalnymi

Konwencja o Prawach Osób Niepełnosprawnych

Ocenić podlegać będzie zgodność projektu z Konwencją o Prawach Osób Niepełnosprawnych.

Konwencja uchwalona została przez ONZ **13 grudnia 2006 r.**

W Polsce weszła w życie **25 października 2012 r.**

Konwencja to zdecydowanie więcej niż tylko dostępność (1)

Przykład:

Artykuł 20 Mobilność

Państwa Strony podejmą skuteczne środki celem umożliwienia osobom niepełnosprawnym mobilności osobistej i możliwie największej samodzielności w tym zakresie, między innymi poprzez:

(a) ułatwianie mobilności osób niepełnosprawnych, w sposób i w czasie przez nie wybranym i po przystępnej cenie (...)

Konwencja to zdecydowanie więcej niż tylko dostępność (2)

Przykład:

Artykuł 21

Wolność wypowiedzania się i wyrażania opinii oraz dostęp do informacji

Państwa Strony podejmą wszelkie odpowiednie środki, aby osoby niepełnosprawne mogły korzystać z prawa do wolności wypowiedzania się i wyrażania opinii, w tym wolności poszukiwania, otrzymywania i rozpowszechniania informacji i poglądów, na zasadzie równości z innymi osobami i poprzez wszelkie formy komunikacji, według ich wyboru, zgodnie z definicją zawartą w art. 2 niniejszej konwencji, między innymi poprzez:

a) dostarczanie osobom niepełnosprawnym informacji przeznaczonych dla ogółu społeczeństwa, w dostępnych dla nich formach i technologiach, odpowiednio do różnych rodzajów niepełnosprawności, na czas i bez dodatkowych kosztów (...)

3 z 4 kryterium zgodności projektu z zasadami horyzontalnymi

Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej

Ocenie podlegać będzie zgodność projektu z Kartą, tj. czy m.in.:

zapisy wniosku o dofinansowanie dotyczące zakresu oraz sposobu realizacji projektu nie stoją w sprzeczności z wymogami Karty PP.

Podstawa prawna – prawa człowieka

Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej

- Art.6 (1) Traktatu o Unii Europejskiej

Karta ma moc prawną równą traktatom

- *Unia uznaje prawa, wolności i zasady określone w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej z 7 grudnia 2000 roku, w brzmieniu dostosowanym 12 grudnia 2007 roku w Strasburgu, która ma taką samą moc prawną jak Traktaty.*

Fundusze Europejskie dla Pomorza na lata 2021-2027

Program równych szans i niedyskryminacji, dostępności dla osób z niepełnosprawnościami

1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju i rozwiązania polityczne oby ze szczególnymi potrzebami.

Inwestycje będą musiały wykazać zgodność z (...) odpowiednią polityką UE i ramami prawnymi odnośnie przestrzegania zobowiązań **w zakresie praw człowieka, a mianowicie Kartą Praw Podstawowych UE (KPP UE), Europejskim Filarem Praw Społecznych, Strategią na rzecz praw osób niepełnosprawnych 2021-2030 oraz Konwencją ONZ o Prawach Dziecka (w szczególności art. 20 i 21).**

Zostanie to odpowiednio odzwierciedlone w kryteriach wyboru projektów.

KPP w Celu szczegółowym

Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

„Zgodnie z art. 9 rozporządzenia 2021/1060, realizacja Celu przyczyni się do spełnienia postanowień **KPP UE – w szczególności w obszarze ochrony środowiska (art. 37)**. Realizowane działania prowadziły będą do osiągnięcia wysokiego poziomu ochrony środowiska i poprawy jego jakości, w zgodzie z innymi politykami Unii i zasadą zrównoważonego rozwoju.”

Karta Praw Podstawowych UE – artykuł 37

Ochrona środowiska

Wysoki poziom ochrony środowiska i poprawa jego jakości muszą być zintegrowane z politykami Unii i zapewnione zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

KPP w Celu szczegółowym

Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji

„Zgodnie z art. 9 rozporządzenia 2021/1060, realizacja Celu przyczyni się do spełnienia postanowień **KPP UE – w szczególności w obszarze poszanowania różnorodność kulturowej (art. 22)**. Realizowane działania prowadzi do wzmocnienia roli kultury i turystyki jako obszarów stymulujących rozwój społeczny i gospodarczy.

Karta Praw Podstawowych UE – artykuł 22

Różnorodność kulturowa, religijna i językowa

Unia szanuje różnorodność kulturową, religijną i językową.

Karta Praw Podstawowych UE a neutralność w projektach

W przypadku, gdy we wniosku o dofinansowanie wskazany zostanie neutralny charakter wymogów Karty PP względem zakresu i sposobu realizacji projektu, weryfikacji będzie podlegało, czy został on zidentyfikowany prawidłowo.

4 z 4 kryterium zgodności projektu z zasadami horyzontalnymi

Zasada równości kobiet i mężczyzn

Ocenić podlegać będzie zgodność projektu z zasadą równości kobiet i mężczyzn, tj. czy m.in.:

- przeprowadzono wystarczającą analizę zgodności projektu z zasadą równości kobiet i mężczyzn,
- w przypadku, gdy w analizie zdiagnozowano nierówności w zakresie dostępu kobiet i mężczyzn do produktów i usług projektu: czy w projekcie zaplanowano działania, które wpłyną na wyrównywanie szans danej płci będącej w gorszym położeniu.

Zasada równości kobiet i mężczyzn w Wytycznych równościowych

Przez zgodność z tą zasadą należy rozumieć (...) zaplanowanie takich działań w projekcie, które wpłyną na wyrównywanie szans danej płci będącej w gorszym położeniu (o ile takie nierówności zostały zdiagnozowane w projekcie), stworzenie takich mechanizmów, aby **na żadnym etapie wdrażania projektu** nie dochodziło do dyskryminacji i wykluczenia ze względu na płeć.

W projektach współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego nie ma zastosowania standard minimum, czyli załącznik nr 1 do Wytycznych równościowych.

Równość płci

Przykłady do wykorzystania:

- plany zarządzania różnorodnością,
- strategie antydyskryminacyjne,
- elastyczny czas pracy,
- godzenie życia zawodowego z życiem prywatnym.

Projektowanie i gwarantowanie szerokiego i **reprezentatywnego zespołu w procesie** tworzenia, wdrażania i ewaluacji projektu podnosi jego wartość w wymiarze społecznym.

Różne oblicza równość płci

fot. Olesia Bilkei // Shutterstock

Autor: Angela Greniuk,

fot. facebook.com/magikme

Ocena zgodność projektu z zasadą równości kobiet i mężczyzn

Jeśli we wniosku o dofinansowanie stwierdzony zostanie neutralny charakter projektu względem zasady równości kobiet i mężczyzn, to czy został on uzasadniony w sposób adekwatny i wystarczający?

Czy w projekcie przewidziane zostały mechanizmy zapewniające, aby na żadnym etapie wdrażania projektu nie dochodziło do dyskryminacji i wykluczenia ze względu na płeć?

Przestrzeń miejska jest kobietą czy mężczyzną? (1)

- Częściej asystują i pomagają starszym osobom w poruszaniu się po mieście?

Kobiety

- Nierówne chodniki, kostka brukowa, wysokie krawężniki bardziej utrudniają życie?

Kobietom.

- Częściej przemieszczają się pieszo i korzystają z transportu publicznego?

Kobiety.

- Częściej transportem miejskim przewożą zakupy, dziecięce wózki?

Kobiety.

- Na przemoc w miejscach publicznych (parki, autobusy, pociągi, kluby) na całym świecie narażone bardziej są?

Kobiety.

Bezpieczeństwo i kobiety w przestrzeni miejskiej

POLSKIE KOLEJE PAŃSTWOWE
Spółka Akcyjna

ŚWIADOMY = BEZPIECZNY

Pamiętaj

Jeśli widzisz zagrożenie,
poinformuj:

- Straż Ochrony Kolei
22 474 00 00
668 16 31 71 - tylko w pociągach
PKP SKM w Trójmieście
- Policję
112
- Ochronę dworca
lub obsługę pociągu,
którym podróżujesz

Partnerzy akcji

Przestrzeń miejska jest kobietą czy mężczyzną? (2)

- Projektowania oświetlenia, dostosowywanie rozkładów jazdy transportu publicznego, umożliwienie zatrzymywania się nocnych autobusów na życzenie kobiet, nie tylko na wyznaczonych przystankach, może podnieść poziom bezpieczeństwa.
- Którą płęć bardziej dotyka brak w przestrzeni miejskiej publicznych toalet?
- Wydarzenia kulturalne – długość kolejek do toalet męskich i damskich?
- Kobiety w toaletach spędzają więcej czasu niż mężczyźni (różnice fizjologiczne), częściej to kobiety pomagają osobom pod ich opieką.
- Kobiety z małymi dziećmi nie zawsze mogą korzystać ze wszystkich publicznych toalet – nie mieszczą się w nich wózki dziecięce.

Place zabaw

Integracyjny plac zabaw na Wyspie Młyńskiej w Bydgoszczy

Źródło: TVN Meteo/x-news
Arkadiusz Wojtasiewicz

Plac zabaw nie tylko dla dzieci.

<https://portalkomunalny.pl/place-zabaw-dla-niepelnosprawnych-319376/>

Co jest istotą każdego projektu?

W każdym projekcie, który otrzyma dofinansowanie
ze środków Funduszy Europejskich,
niezależnie od tego,
czy jest to Europejski Fundusz Społeczny Plus
czy Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
lub jakikolwiek inny,
najważniejszy jest
Człowiek.

Kto pyta, nie błądzi.

Jeśli jest jakakolwiek wątpliwość, czy każda osoba, bez względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, albo ze względu na okoliczności, w których się znajduje, będzie mogła skorzystać z produktów, towarów lub usług w ramach projektu, **sprawdź to**.

Zapytaj o opinię osoby zainteresowane, które będą w przyszłości korzystać z efektów Twojego projektu.

Zawsze dobrym pomysłem będzie **audyt, np. dostępności** – na każdym etapie:

- koncepcja, pomysł,
- realizacja zadań,
- ostateczna weryfikacja przed zamknięciem projektu.

25 *lat*
SAMORZĄDU
WOJEWÓDZTWA
POMORSKIEGO

Fundusze Europejskie

Wszystkiego dostępnego!

Fundusze Europejskie
dla Pomorza

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO